

Styrstruktur för den förvaltnings- gemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte

Beskrivning av strukturen för styrning av den
förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för
informationsutbyte

Innehållsförteckning

1	Styrning av den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen	2
1.1	<i>Styrmodellens beståndsdelar.....</i>	3
1.1.1	Infrastrukturansvarig.....	3
1.1.2	Kompetensområde	5
1.1.3	Samordningsforum för Infrastrukturen.....	7
1.1.4	Samverkan	10
1.1.5	Utforskande utveckling	11
1.1.6	Utveckling och förvaltning	12
1.2	<i>Roller.....</i>	13
1.3	<i>Styrande dokument inom den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen för informationsutbyte.....</i>	15
1.3.1	Beslutsansvar för styrande dokument	16
1.4	<i>Processer för utveckling av den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen.....</i>	17
1.4.1	Förklaring Processkartan.....	18
1.4.2	Övergripande processbeskrivningar av de prioriterade processerna.....	19
1.5	<i>Ramverk för styrning, uppföljning och rapportering.....</i>	25
1.5.1	Styrning och planering	26
1.5.2	Uppföljning och rapportering.....	27
1.6	<i>Organisatoriska förutsättningar</i>	29
2	Finansiering av den digitala Infrastrukturen	31
2.1	<i>Den digitala infrastrukturen kopplat till styrning och finansiering.....</i>	31
2.2	<i>Finansieringsformer – för och nackdelar</i>	32
2.2.1	Avgifter	32
2.2.2	Anslag.....	34
2.3	<i>Ställningstagande och rekommendation.....</i>	35
2.3.1	Fördelning av anslagsmedel till olika roller och utvecklingsfaser	36
2.3.2	Fördelning av anslagsmedel för olika utvecklingsfaser	37

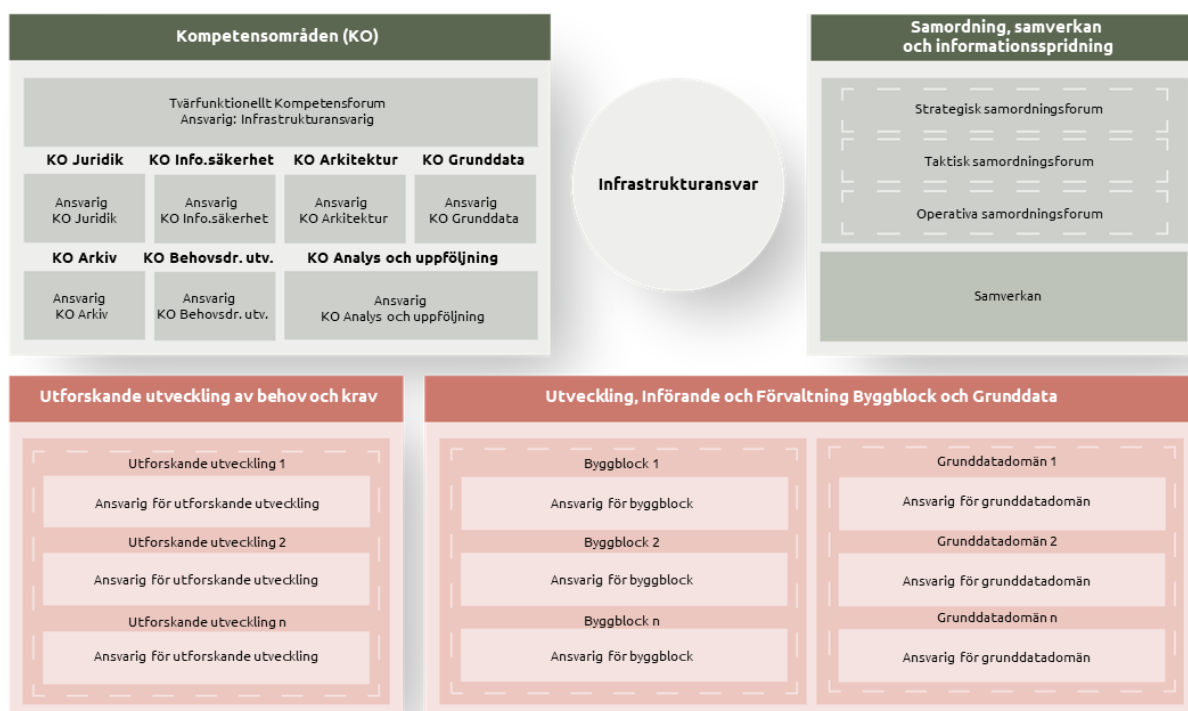
1 Styrning av den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen

Infrastrukturens utveckling och förvaltning behöver en struktur för hur den ska styras och ledas. En infrastrukturansvarig leder det strategiska arbetet i samråd och samverkan med andra aktörer. Olika kompetensområden samlar expertkunskaper som stödjer arbetet med att utveckla Infrastrukturens beståndsdelar

För att skapa en tydlig sammanhållen och framåtsyftande utveckling och förvaltning av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen, krävs en struktur för styrning med tydliga mandat och ansvar, utgående från en gemensam målbild som säkras mot samhällets behov. En styrmodell är framtagen för att visualisera de ansvarsområden och roller som ingår i styrningen av Infrastrukturen. Respektive del av styrmodellen beskrivs nedan för att ge en fördjupad förståelse för vilket syfte och vilket ansvar respektive del har. Rollerna som lyfts fram har sedan fördjupande rollbeskrivningar som ytterligare definierar rollens ansvar och befogenheter. En organisation kan inneha mer än en roll inom styrmodellen.

1.1 Styrmodellens beståndsdelar

I detta kapitel beskrivs närmare styrmodellens olika delar. Det är dessa delar tillsammans med de framtagna rollbeskrivningarna (se underlagⁱ), samt i beskrivna styrprocesser (se underlagⁱⁱ) som det beskrivs hur styrningen av Infrastrukturen ska genomföras.

Figur 1, Bilden visar styrmodellen för styrning av Infrastrukturen

1.1.1 Infrastrukturansvarig

Den infrastrukturansvariga myndigheten (DIGG föreslås att inneha denna roll) har ett helhetsansvar för Infrastrukturen. I detta ansvar ingår exempelvis:

- att säkra utveckling, förvaltning och avveckling av den förvaltningsgemensamma Infrastrukturen sker genom styrning, stöd, planering och uppföljning
- att besluta om utredning och utveckling av enskilda byggblock/grunddatadomäner inom Infrastrukturen
- att rekommendera byggblocks- och grunddatadomänansvar till regeringen
- att utse ansvarig och deltagare i kompetensområden samt leda ett tvärfunktionellt forum gällande kompetensområden
- att övergripande riskhantering och kontinuitetsplanering upprätthålls.

- att främja nyttjandet av Infrastrukturen, exempelvis genom förankring och kommunikation.
- att skapa och underhålla en långsiktig och strategisk planering

För en mer utförlig beskrivning av ansvaret som infrastrukturansvarig se rollbeskrivningen för infrastrukturansvarig, kapitel 1.2 Roller, nedan.

Att ansvara för helheten innebär inte att man dessutom är ansvarig för alla ingående delar. Infrastrukturansvarig ansvarar för att helheten hänger samman, att beslut tas om att nya delar successivt läggs till samt att det finns ett beskrivet regelverk för arbetet och ändamålsenlig styrning (se kapitel 1.3 för beskrivning av hur styrande dokument beslutas) för hur de olika delarna ska förhålla sig till varandra. Det är sedan byggblocksansvariga, grunddatadomänansvariga och kompetensområdesansvarig som ansvarar för att etablera och vidareutveckla sina respektive delar inom Infrastrukturen.

En viktig uppgift för infrastrukturansvarig är att kvalificera (för att säkra huruvida det finns en tillräckligt grundad tanke gällande ett förvaltningsgemensamt behov och tydlighet i hur dessa behov ser ut) och prioritera de behov som finns för Infrastrukturen, samt bedöma vilken utveckling som bör ske och när. Detta ska framgå i en långsiktig och strategisk plan för Infrastrukturen. De byggblocksansvariga, kompetensområdesansvariga, samt de olika samordningsforumen behöver bidra i arbetet med planen utifrån deras respektive ansvarsområden. I arbetet är samhällsekonomiska analyser och behovsinventering ett ingående inslag.

Den infrastrukturansvarige koordinerar arbetet mellan de olika kompetensområdena. Detta görs primärt genom det tvärfunktionella kompetensforum som samlar de ansvariga för respektive kompetensområde. Detta innebär också att infrastrukturansvarig har ett ansvar att säkra helheten om styrning och stöd i Infrastrukturen.

Den infrastrukturansvarige har även ansvar för att förvalta, anpassa och utveckla *Ramverket för nationella grunddata inom den offentliga förvaltningen* i dialog med de grunddatadomänansvariga myndigheterna och övriga aktörer såväl nationellt som internationellt.

Vidare ska infrastrukturansvarig leda arbetet i de olika samordningsforumen.

1.1.2 Kompetensområde

Som ett stöd för såväl infrastrukturansvarig som byggblocks- och grunddatadomänansvariga etableras ett antal kompetensområden. Ett kompetensområde har alltid en hemvist i en angiven organisation och byggs upp av resurser från en eller flera organisationer. Den organisation som har det yttersta ansvaret tar rollen som *kompetensområdesansvarig*.

Kompetensområden byggs upp kring områden där det behövs en ändamålsenlig styrning och stöd inom Infrastrukturen. Kompetensområdena ska inte uppfattas som resurspooler för att bemanna aktiviteter på central (för helheten) eller lokal (för enskilda byggblocks- eller grunddatadomäner) nivå. De resurser som kopplas till ett kompetensområde ska fokusera på att utveckla sitt område samt agera bollplank på central och lokal nivå utifrån beslutade principer, ramverk eller liknande underlag som ska utgöra styrningen (eller stödet) av Infrastrukturen.

De kompetensområden som i dagsläget identifierats som lämpliga att vara lämpliga att på sikt etableras (detta kan komma att öka eller minska allt eftersom behoven inom den förvaltningsgemensamma Infrastrukturen tydliggörs):

- Juridik
- Informationssäkerhet (inkl. säkerhetsskydd och dataskydd)
- Behovsdriven utveckling
- Arkitektur
- Arkiv
- Analys och uppföljning
- Grunddata

De kompetensområden som föreslås att prioriteras för etablering initialt är Informationssäkerhet, Arkitektur, Juridik och Grunddata. Det är sedan upp till infrastrukturansvarig att initiera etablering av ytterligare kompetensområden och föreslå ansvariga för dessa.

1.1.2.1 *Kompetensområdets utformning*

Olika kompetensområden kan vara uppbyggda på olika sätt. Ett kompetensområde kan omfatta ett eller flera underliggande sakområden (delområde av ett kompetensområde), bemannas av en eller flera organisationer samt kan arbeta

löpande eller vid behov. Utformningen av ett kompetensområde ska baseras på de behov som identifieras inom området.

Vid etableringen av kompetensområdet ska kompetensområdesansvarig säkra långsiktig samverkan inom Infrastrukturen och med relevanta aktörer. Hur denna samverkan utformas utgår från områdets förutsättningar, vilka relevanta aktörer/samverkansorganisationer som finns samt om och hur dessa är organiserade.

Kompetensområdets utformning ska beskrivas vid etablering och kan ändras efter utvärdering. Detta förankras med infrastrukturansvarig.

1.1.2.2 Styrning och stöd

På central nivå (fokus på hela Infrastrukturen) ansvarar kompetensområdena för att utforma styrning och stöd i form av olika typer av dokument (se kap 1.3 om styrande dokument inom den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen) som ska gälla för Infrastrukturen i stort.

På lokal nivå (fokus på enskilt byggblock eller grunddatadomän) bistår ett kompetensområde med råd och stöd rörande tillämpning av den centrala styrningen. Stödet kan utifrån behov bestå av till exempel nätverk för lokal kompetens/samordnare, metodstöd, utbildningar och vägledning. På så vis byggs successivt kompetensen upp på den lokala nivån samtidigt som ett kontinuerligt insiktsskapande kring de frågeställningar som lyfts i utvecklingen sker.

Kompetensområden planerar, implementerar och följer upp styrning och stöd samt arbetar med ständiga förbättringar utifrån centrala och lokala behov. Baserat på uppföljning och resultat tar kompetensområdena fram underlag för respektive ansvarsområde för rapportering rörande risker, resultat av styrning och stöd samt status på arbetet. Detta används i kompetensområdets arbete och rapporteras till infrastrukturansvarig.

Infrastrukturansvarig inhämtar samråd från kompetensområdena utifrån deras ansvarsområden i frågeställningar som påverkar eller påverkas av arbetet inom kompetensområdet. Infrastrukturansvarig informerar, och samverkar vid behov, med kompetensområdena avseende resultat som rapporterats in från byggblock och andra delar av Infrastrukturen från aktiviteter som relaterar till

kompetensområdenas ansvarsområden. På så sätt säkras att infrastrukturansvarig har relevant information utifrån ett flertal perspektiv.

1.1.2.3 *Förhållandet till nationell och europeisk styrning*

Nationell och europeisk styrning finns inom flera områden som hanteras inom kompetensområden (exempelvis rättslig (juridisk) styrning på nationell eller europeisk nivå). Den nationella/europeiska styrningen kan gälla alla eller del av de organisationer som deltar i infrastrukturen. Dessutom kan en myndighet både ha ett nationellt uppdrag att utfärda styrning på området och dessutom inneha rollen som kompetensområdesansvarig.

Styrning inom Infrastrukturen ska därför

- överensstämja med nationell/europeisk styrning
- syfta till att vid behov förtydliga hur den nationella/europeiska styrningen ska efterlevas i det specifika sammanhanget av Infrastrukturen
- efter behov styra på områden där nationell/europeisk styrning saknas.

I de fallen nationell/europeisk styrning på något område inte gäller alla organisationer som deltar i Infrastrukturen kan styrningen inom Infrastrukturen ändå påbjuda motsvarande efterlevnad för samtliga organisationer som deltar i Infrastrukturen. Detta sker i sådant fall på frivillig basis, men efterlevnad kan ställas som krav för att få delta i Infrastrukturen.

1.1.2.4 *Tvärfunktionellt kompetensforum*

För att åstadkomma en enhetlig och sammanhållen styrning med tillhörande stöd från infrastrukturansvarig och de olika kompetensområdena etableras ett tvärfunktionellt forum. Forumet är en typ av operativt samordningsforum (som beskrivs nedan i kap 1.1.3) vars uppgift är att löpande koordinera arbete och innehåll i styrning mellan olika kompetensområden samt mellan kompetensområden och infrastrukturansvarig.

Infrastrukturansvarig är sammankallande och ansvarig för det tvärfunktionella forumet. Koordinerat arbete kan vara att gemensamt utforma stöd utifrån olika perspektiv kring en gemensam fråga (*skulle exempelvis kunna vara i det aktuella införandet av SDG-förordningen*). Forumet tillgodoser behov av samordning från kompetensområdesansvarig och infrastrukturansvarig så att de kan säkerställa att förslag till styrning och stöd är koordinerat med övrig styrning inför beslut.

1.1.3 Samordningsforum för Infrastrukturen

För att säkra Infrastrukturens utveckling, förvaltning och nyttjande behöver ett antal samordningsforum etableras som täcker strategiska, taktiska, samt operativa perspektiv och frågeställningar. Forumen blir viktiga funktioner i såväl visions- / målbildsframtagning, utformning och genomförande av den långsiktiga planen samt i dialogen kring prioriteringar och vägvalsfrågor. Dessa forum ska tillsammans med övriga beståndsdelar som utgör den gemensamma styrningsstrukturen verka för en effektiv och säker utveckling, förvaltning samt nyttjande av Infrastrukturen. Dessa forum utgör därmed ett viktigt stöd till infrastrukturansvarig som är sammankallande på samtliga nivåer.

Samordningsforum Strategisk nivå

Mötesfrekvens: Tertiäl, Planeringshorisont: 3-7 år (motsvarande strategisk färdplan)

Det strategiska samordningsforumet har ett fokus på att skapa samsyn gällande långsiktigt efterfrågad effekt samt riktning för Infrastrukturen i form av den långsiktiga planen, vision och målbild samt strategiska prioriteringar och vägval.

Deltagare – de aktörer som innehar rollerna infrastrukturansvarig, byggblocksansvarig, grunddatadomänansvarig, kompetensområdesansvarig, och de aktörer som infrastrukturansvarig väljer att utse för att säkra att gruppens sammansättning säkrar relevanta perspektiv.

Deltagare i det strategiska forumet är utsedda organisationer och respektive deltagare i forumet representeras av myndighetschefen (eller motsvarande chef) eller av denne utsedd representant.

I den fortsatta etableringen föreslås nuvarande ingående myndigheter samt Sveriges kommuner och regioner delta i forumet.

Ansvar för att:

- bidra till och vidareutveckla en gemensam målbild och långsiktig strategisk plan som går i linje med behoven inom hela offentlig förvaltning
- bidra till och främja nyttjande av den förvaltningsgemensamma Infrastrukturen (exempelvis genom anslutning, förankring och kommunikation)

- bidra till att den digitala Infrastrukturen utgör en robust, säker och hållbar infrastruktur, byggd på adekvat dataskydd, säkerhetsskydd och informationssäkerhet
- bidra till uppföljning och förbättringsarbete inom kvalitet och leverans, effektivitet och ändamålsenlighet samt risk och säkerhet
- medverka till att skapa en samsyn och förståelse för Infrastrukturens funktion och nytta för offentlig förvaltning.

medverka till att skapa en samsyn och förståelse för den digitala Infrastrukturen funktion och nytta för offentlig förvaltning

Samordningsforum Taktisk nivå

Mötesfrekvens: 6–12 ggr / år, Planeringshorisont: 6 månader (motsvarande taktisk färdplan)

Det taktiska samordningsforumet har ett fokus på finansierings- och prioriteringsfrågor, milstolpeplan (~ 6 månaders fokus), frågor gällande byggblock och grunddatadomäner samt risk- och resursfrågor. Det taktiska forumet förbereder frågor innan de lyfts upp till det strategiska forumet.

Det taktiska forumet består av representanter från samma organisationer som ingår i det strategiska forumet och deltagarna utses av sina respektive organisationer. I den fortsatta etableringen föreslås nuvarande ingående myndigheter och Sveriges kommuner och regioner delta i forumet, om möjligt med samma personer som deltagit i uppdragets styrgrupp för att säkra kontinuitet.

Ansvar för att:

- säkra utformning, genomförande och uppföljning av den långsiktiga planen
- säkerställa att förvaltning, utveckling och nyttjande av Infrastrukturen utgår från reella behov och en behovsbild för hela offentlig sektor
- säkra att identifierade risker hanteras
- bidra till att tillräckliga resurser med rätt kompetens bidrar i arbetet

Samordningsforum Operativ nivå

Mötesfrekvens: Löpande, Planeringshorisont: 0–6 månader

På operativ nivå finns behov av flera samordningsforum utifrån olika syften. Det kan exempelvis vara forum utifrån byggblock, grunddatadomäner eller för

samordning av kompetensområden. Forumen kan vara en plats att säkra interoperabilitet, kravuppfyllnad, samt lösa ut gemensamma frågor tillsammans med kompetensområden. Mängden forum kommer successivt utökas och bedöms initialt att vara ett fåtal.

Fokus för de operativa forumen skiftar beroende på de olika syften som beskrivs ovan. Ett gemensamt fokus blir genomgående att ta fram och bereda underlag som sedan lyfts till det taktiska och/eller strategiska forumen.

Utpekat ansvar för ett operativt forum kommer behöva utformas utifrån vilka operativa forum som etableras.

Deltagare i de operativa forumen kommer skifta utifrån respektive forums syfte. Deltagarna kan komma från olika delar av offentlig sektor och i vissa fall kanske även från privat sektor.

1.1.4 Samverkan

Samverkan är en förutsättning och möjliggörare för att gemensamt kunna utveckla, förvalta och nyttja Infrastrukturen på ett effektivt sätt. Samverkan ska ske såväl inom som utanför Infrastrukturen, på olika nivå och med organisationer av olika typ (myndighet, kommun, region och i den mån lämpligt även privata).

Samverkan bidrar bland annat till att:

- förankra Infrastrukturens målbild, roll och funktion
- säkerställa att behovsbilden speglar det behov som finns inom offentlig sektor och därmed bidrar till den långsiktiga planen
- fördelning av ansvar för olika delar inom Infrastrukturen (exempelvis byggblock och grunddatadomäner)
- säkerställa att rätt kompetenser bidrar i rätt omfattning i arbetet
- främja användningen av Infrastrukturen
- främja säkert, robust och hållbart nyttjande, tillhandahållande och utvecklande av Infrastrukturen

För att säkra att samverkan sker där den behövs, med de som berörs, har ansvaret att samverka skrivits in i centrala rollbeskrivningar för olika organisationer (infrastrukturansvarig, byggblocks- och grunddatadomänansvarig samt kompetensområdesansvarig) kopplade till Infrastrukturen. En organisation kan inneha flera av ovan nämnda roller.

Detta kräver att de ansvariga aktörerna:

- genomför omvärldsbevakning och en analys utifrån sitt ansvarsområde för att säkra en ändamålsenlig samverkan
- etablerar lämpliga gränssytor för samverkan
- aktivt för dialog med relevanta aktörer för att säkra deltagande i samverkan

Samverkan kommer att behövas på strategisk, taktisk och operativ nivå.

Samverkan behövs också för att säkra ett brett engagemang inom offentlig sektor, där såväl statliga myndigheter som kommuner och regioner är engagerade.

Samverkan kan ske utifrån olika kontext:

- samverkan med andra samverkansstrukturer - det finns en rad olika samverkansstrukturer som även samverkar kring vissa delar som rör digital infrastruktur. Exempel på detta är Geodata, RIF-samarbetet, Smart Miljöinformation, Vision eHälsa och eSam.
- samverkan med enskilda myndigheter, kommuner och regioner - det kan finnas behov av att samverka med olika enskilda myndigheter, kommuner och regioner utifrån Infrastrukturen.
- Dialog och samarbete med andra aktörer - det kan finnas behov av att föra dialog med aktörer som inte tillhör offentlig sektor. Detta omfattar exempelvis privata företag och branschorganisationer samt medborgare och företag. Genom ett nära samarbete med dessa aktörer säkras den behovsbild vi utgår ifrån samt att de lösningar som utformas inom Infrastrukturen leder till lösningar som skapar nytta även inom privat sektor.

Hur samverkan kring Infrastrukturen utformas kommer att utvecklas över tid.

Genom att placera ett ansvar hos de centrala rollerna inom Infrastrukturen säkras att de, utifrån ett beskrivet ansvarsområde, etablerar de former av samverkan som är mest gynnsamma utifrån det rådande behovet. Infrastrukturansvarig kommer där till säkra att samverkan bedrivs utifrån ett helhetsperspektiv.

1.1.5 Utforskande utveckling

Uppdelningen av den utforskande utvecklingen (utveckling där kunskap skapas, behov insamlas och bekräftas samt krav börjar formuleras) från den mer traditionella utvecklingen och förvaltningen syftar till att mer flexibelt kunna starta och finansiera dessa insatser. Detta då utvecklingen och förvaltningen av exempelvis ett byggblock eller en grunddatadomän kräver ett mer långsiktigt ansvar och finansiering. Underlag för att initiera utforskande utveckling kan inkomma till infrastrukturansvarig från olika håll (från långsiktig plan, från olika former av samverkan, från enskild aktör), oavsett källa ska det med tydlighet framgå att det finns ett förvaltningsgemensamt behov som behöver utredas närmare. Att avgöra om detta underlag är tillräckligt och om det i så fall är prioriterat sker i processen *Klassificera och prioritera idékandidater* (se underlagⁱⁱⁱ).

I den utforskande utvecklingen kring exempelvis nya byggblock eller grunddatadomäner ska den utforskande utvecklingen analysera vilka rättsliga förutsättningar en ansvarig för byggblocket eller grunddatadomänen behöver samt hur finansieringsbehoven ser ut. I analysen behöver även förtydligas om den tilltänkte byggblocks- eller grunddatadomänansvarige redan i dagsläget har rättsliga förutsättningar eller om ett utökat ansvar behöver definieras.

Det är infrastrukturansvarig som tar beslut om att initiera utforskande utveckling och i detta beslut utser en ansvarig aktör att agera som ansvarig för arbetet. Resultatet från den utforskande utvecklingen blir sedan beslutsunderlag för den infrastrukturansvarige för att ta beslut gällande exempelvis att etablera ett nytt byggblock. Den rättsliga och finansiella analysen blir dessutom centrala underlag för den rekommendation infrastrukturansvarig gör till Regeringen i de fall den föreslagna myndigheten behöver ett utökat ansvar. I övriga fall kan infrastrukturansvarig ta dessa beslut.

Den utforskande utvecklingen sker under utvecklingsfaserna *Idé* samt *Analys och Krav*.

1.1.6 Utveckling och förvaltning

Utveckling och förvaltning av Infrastrukturen fokuserar på tre olika områden. Det är utveckling av de olika byggblocken, grunddatadomänerna samt styrmodellen och styrningen av Infrastrukturen. Utveckling och förvaltning sker under utvecklingsfaserna *Utveckling, Införande och Förvaltning*

Utvecklingen och förvaltningen är till sin natur mer långsiktig än den utforskande utvecklingen och kräver därför ett tydligare ansvar och tydliga befogenheter för att utföras. Det är därför viktigt att de organisatoriska förutsättningarna (se 1.6 nedan) säkras för den myndighet som utses som ansvarig.

Viktiga roller inom utveckling och förvaltning av Infrastrukturen är byggblocksansvarig, grunddatadomänansvarig samt grunddataproducent.

1.2 Roller

Nedan beskrivs centrala roller inom den förvaltningsgemensamma infrastrukturen för informationsutbyte. Det är rollerna för:

- Infrastrukturansvarig
- Byggblocksansvarig
- Grunddatadomänansvarig
- Grunddataproducent
- Kompetensområdesansvarig

För varje roll finns en kort beskrivning, vilket ansvar rollen innebär samt vilka befogenheter som följer med rollen.

I denna bilaga finns nedan en beskrivning av respektive roll som sammanfattar rollens ansvar och befogenheter. De fullständiga rollbeskrivningarna finns att finna i bilaga Rollbeskrivningar inom den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen för informationsutbyte.

Infrastrukturansvarig

Myndighet som är ansvarig för utveckling och förvaltning av Infrastrukturen, där uppdrag ska framgå av författning. I ansvar och befogenhet ingår att samordna och leda arbetet för strategiskt och taktisk styrning, samt att utse deltagare till dessa forum. Infrastrukturansvarig har befogenhet att utse ansvarig för och deltagare till kompetensområden. Rollen ansvarar för att initiera utforskande utveckling, kvalificera och prioritera behov samt att till regeringen föreslå byggblocks- och grunddatadomänansvariga myndigheter. Kvartalsvis ska status för pågående arbete, inom Infrastrukturen, följas upp och rapporteras till regeringen, samt strategiskt och taktiskt samordningsforum. Infrastrukturansvarig har befogenhet att följa upp byggblock, grunddatadomäner och kompetensområden.

Infrastrukturansvarig har befogenhet att besluta om styrande dokument för Infrastrukturen (se avsnitt 1.3). Infrastrukturansvarig har befogenhet att initiera utforskande utveckling och utser ansvarig aktör. Informationssäkerhetsarbetet inom Infrastrukturen följer respektive myndighets linjeansvar. Infrastrukturansvarig har befogenhet att samordna arbetet med säkerhetsskydd och informations säkerhet inom Infrastrukturen.

Kompetensområdesansvarig

Myndighet som är ansvarig för ett kompetensområde där uppdrag ges av infrastrukturansvarig. Ansvaret för att ge stöd till aktörer inom Infrastrukturen på central och lokal nivå. Ett viktigt uppdrag är att omvärldsbevaka kompetensområdet och ge rekommendationer som berör Infrastrukturen. Kvartalsvis ska status för pågående arbete, inom Infrastrukturen, följas upp och rapporteras till infrastrukturansvarig. Rollen innebär också att man deltar i det tvärfunktionella kompetensforumet och att samverka med relevanta aktörer inom utanför Infrastrukturen.

Kompetensområdesansvarig har befogenhet att utforma och besluta om styrande dokument för kompetensområdet på nivå 2 och 3 (se avsnitt 1.3).

Byggblocksansvarig

Myndighet som är ansvarig för utveckling och förvaltning av tilldelat byggblock, där uppdrag ska framgå av författning. Byggblocksansvarig ansvarar för att bereda underlag som ska lyftas till strategiskt- och taktiskt samordningsforum, samt delta i relevanta operativa samordningsforum. Kvartalsvis ska status för pågående arbete, inom byggblocket, följas upp och rapporteras till infrastrukturansvarig. Byggblocksansvarig ansvarar för att styrdokument inom Infrastrukturen efterlevs och att, där så behövs, ta fram styrdokument gällande det egna byggblocket. Byggblocksansvarig ansvarar för att styra och organisera arbetet inom byggblocket, samt att samverka med relevanta aktörer (inom och utanför Infrastrukturen) för byggblockets räkning.

Byggblocksansvarig har befogenhet att besluta om utveckling och förvaltning inom byggblocket. Man har befogenhet att besluta om organisering och samverkan för byggblocket. Byggblocksansvarig har befogenhet att besluta om styrande dokument för byggblocket, nivå 2 och 3 (se avsnitt 1.3).

Informationssäkerhetsarbetet inom byggblocket följer myndighetens linjeansvar dock har byggblocksansvarig befogenhet att samordna arbetet med säkerhetsskydd och informationssäkerhet kopplat till byggblocket.

Grunddatadomänansvarig

Myndighet som är ansvarig för utveckling och förvaltning av tilldelad grunddatadomän, där uppdrag ska framgå av författning.

Grunddatadomänansvarig ansvarar för att tillgängliggöra och tillhandahålla grunddatadomänens nationella grunddata. Grunddatadomänansvarig ansvarar för att bereda underlag som ska lyftas till strategiskt- och taktiskt samordningsforum, samt delta i relevanta operativa samordningsforum. Kvartalsvis ska status för pågående arbete, inom grunddatadomänen, följas upp och rapporteras till infrastrukturansvarig. Grunddatadomänansvarig ansvarar för att styrdokument inom Infrastrukturen efterlevs och att, där så behövs, ta fram styrdokument gällande den egna grunddatadomänen. Grunddatadomänansvarig ansvarar för att styra och organisera arbetet inom grunddatadomänen, samt att samverka med relevanta aktörer (inom och utanför Infrastrukturen) för grunddatadomänens räkning.

Grunddatadomänansvarig har befogenhet att besluta om utveckling och förvaltning inom grunddatadomänen. Man har befogenhet att besluta om organisering och samverkan för grunddatadomänen. För att kunna rapportera till infrastrukturansvarig har man befogenhet att följa upp grunddataproducenter. Grunddatadomänansvarig har befogenhet att besluta om styrande dokument för grunddatadomänen, nivå 2 och 3 (se avsnitt 1.3). Informationssäkerhetsarbetet inom grunddatadomänen följer myndighetens linjeansvar.

Grunddatadomänansvarig har befogenhet att samordna arbetet med säkerhetsskydd och informationssäkerhet kopplat till grunddatadomänen.

Grunddataproducent

Grunddataproducent är en aktör som tillgängliggör och tillhandahåller nationella grunddata genom en eller flera grunddatadomäner. Grunddataproducenten ansvarar för att delta i samverkan, utveckling och förvaltning inom grunddatadomänen, samt att samverka med andra relevanta aktörer (inom och utanför Infrastrukturen). Man ansvarar även för att styrdokument efterlevs. Kvartalsvis ska

status för pågående arbete, inom grunddatadomänen, följas upp och rapporteras till grunddatadomänansvarig.

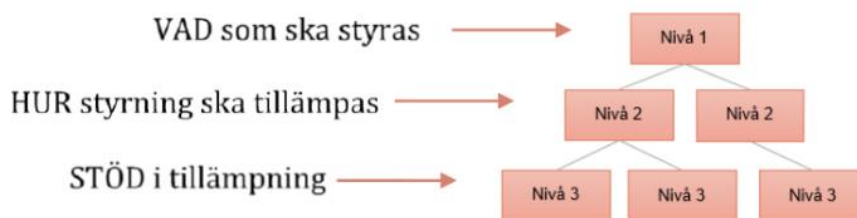
1.3 Styrande dokument inom den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen för informationsutbyte

Styrningen av Infrastrukturen finns dokumenterad i olika typer av styrande och stödjande dokument. För att få spårbarhet mellan olika styrdokument beskrivs dessa i en dokumenthierarki som anger hur olika dokumenttyper förhåller sig till varandra. För att säkra styrningens ändamålsenlighet förankras den inom relevanta forum och med relevanta roller inför beslutet. De styrande dokument som beskrivs nedan är styrning som gäller inom den förvaltningsgemensamma Infrastrukturen (att likna vid policys och riktlinjer som utformas för styrning inom en myndighet). För delar av Infrastrukturen kan aktörer få föreskriftsrätt för sitt ansvarsområde och då är det något som tilldelas av regeringen och ej beslutas av infrastrukturansvarig.

1.3.1 Beslutsansvar för styrande dokument

Styrningen av den förvaltningsgemensamma Infrastrukturen finns dokumenterad i olika typer av styrande och stödjande dokument. För att få spårbarhet mellan olika styrdokument beskrivs dessa i en dokumenthierarki som anger hur olika dokumenttyper förhåller sig till varandra.

Dokument på nivå 1 är styrdokument som svarar på frågan VAD som ska styras. Det är ofta korta och kärnfulla dokument med fokus på att sätta ramar inom ett specifikt område som styrningen ska omfatta. Styrande dokument på nivå 1 utformas av infrastrukturansvarig eller kompetensområdesansvarig och beslutas alltid av infrastrukturansvarig oavsett vem som utformat det. I respektive styrdokument på nivå 1 ska styrningens ram/omfattning, samt vilka roller som har rätt att ta fram styrdokument på nivå 2 beskrivas.

Figur 1 Dokumenthierarki för styrande och stödjande dokument inom Infrastrukturen

Dokument på nivå 2 är styrdokument med ett tydligare HUR-fokus, som beskriver hur styrningen på nivå 1 ska tolkas och tillämpas. Om exempelvis ett dokument på Nivå 1 gällande informationssäkerhet beskriver att riskanalys ska genomföras vid vissa tillfällen, så kan dokument på nivå 2 reglera hur detta ska genomföras.

Dokument på nivå 2 kan utformas av infrastrukturansvarig, kompetensområdesansvarig eller av byggblocks-/grunddatadomänansvarig. Den som utformar dokument på nivå 2 har också rätt att fatta beslut om dokumentet.

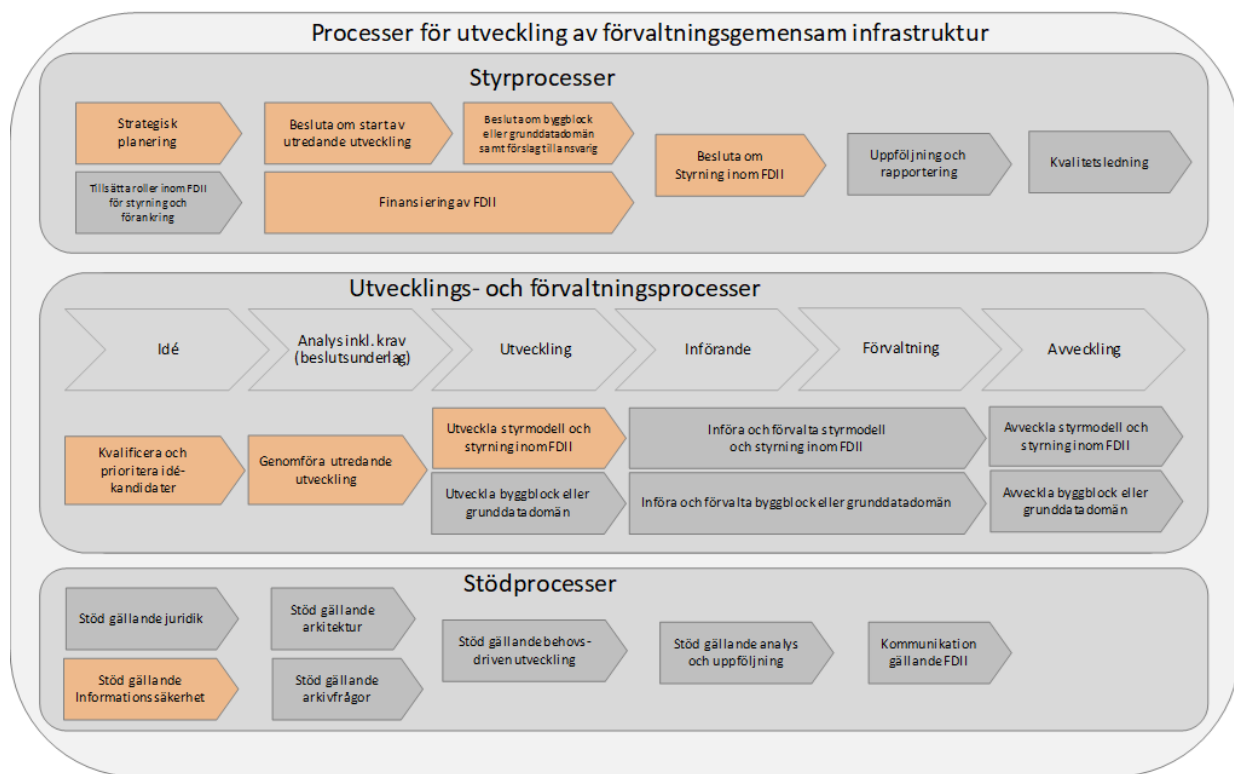
Dokument på nivå 3 är stödjande dokument som syftar till att stödja efterlevnad av den styrning som beskrivs på nivå 1 och nivå 2. De stödjande dokumenten kan innehålla till exempel metodstöd, mallar och checklistor. Dokument på nivå 3 kan tas fram av den som utformat styrdokument på nivå 2.

För att säkra att styrningen som utformas inom de olika kompetensområdena harmoniserar med varandra och inte krockar sinsemellan ska alla styrande dokument som utformas föredras i det tvärfunktionella kompetensforumet (där samtliga kompetensområdesansvariga deltar). Efter denna föredragning så kan infrastrukturansvarig (för dokument på nivå 1) eller ansvarig för det aktuella kompetensområdet (för dokument på nivå 2) fatta beslut om det utformade styrdokumentet.

1.4 Processer för utveckling av den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen

Som ett led i att skapa organisatoriska förutsättningar att fortsätta arbetet kring den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen för informationsutbyte efter uppdragets leverans har ett antal processer identifierats. Processerna har strukturerats upp i en processkarta och utifrån tre huvudprocesser (Styrprocesser, Utvecklings- och förvaltningsprocesser samt Stödprocesser).

För att säkra övergången från uppdrag till löpande verksamhet kring arbetet med att utveckla Infrastrukturen har de processer vi anser ha störst betydelse i ett initialt skede prioriterats gällande beskrivning och etablering.

Figur 2 Processer för utveckling av Infrastrukturen

1.4.1 Förklaring Processkartan

Färgsättning av processerna

I processkartan har processerna olika färg beroende på om de är beskrivna eller om de är identifierade processer som kommer att beskrivas i det fortsatta långsiktiga arbetet. Processer som är beskrivna har en orange färgsättning (se Besluta om start av utredande utveckling nedan) och de processer som kommer beskrivas i ett senare skede är grå (se Avveckla styrmodell och styrning inom Infrastrukturen)

Figur 3 Färgsättning av beskrivna och ej beskrivna processer

Fasindelning

I olika beskrivningar av den förvaltningsgemensamma Infrastrukturen har en gemensam fasindelning. I processkartan visualiseras dessa faser, inom utvecklings-

och förvaltningsprocesser, på nedanstående sätt. Dessa är alltså inte processer, utan olika faser som processer kopplas mot.

Figur 4 Fasindelning för utveckling av Infrastrukturens komponenter

1.4.2 Övergripande processbeskrivningar av de prioriterade processerna

Styrprocesser:

Process:	Strategisk planering
Syfte:	Processen för strategisk planering syftar till att stödja (delar av) den planeringsmodell som tagits fram. Denna beskriver hur den långsiktiga planen ska beredas och beslutas samt följas upp och rapporteras. I denna process tas även målbilden fram för hur den förvaltningsgemensamma Infrastrukturen ska utvecklas.
Input/Trigger:	Definierade punkter i årshjulet/planeringsramverket
Output:	Långsiktig plan, Vision och målbild för Infrastrukturen, Rapportering kring progressen att etablera Infrastrukturen.
Nytta/Effekt:	En strukturerade och transparent planering kring utvecklingen och etableringen av den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen för informationsutbyte säkrar samförstånd och en förankrad plan framåt.
Roller:	infrastrukturansvarig, byggblocks- och grunddatadomänansvariga, Strategiskt och Taktiskt samordningsforum

Process:	Besluta om start av utforskande utveckling
-----------------	---

Syfte:	<p>Beslutsprocess för att besluta om start av utforskande utveckling gällande ett område eller annan relevant företeelse där ytterligare kunskap är nödvändig för att kunna ta beslut om hur vi går vidare.</p> <p>Utredande utveckling handlar primärt om att ge oss kunskap och innefattar därmed inte någon utveckling. Det kan dock i vissa fall vara relevant att genomföra prototyp, proof-of-concept (PoC) och piloter inom utredande utveckling för att underbygga resultatet.</p>
Input/Trigger:	Kandidater gällande utforskande utveckling som kommer från processen: <i>Kvalificera och prioritera idé-kandidater</i>
Output:	Beslut om utforskande utveckling. Beslutet innehåller ett ja eller nej, en utpekad ansvarig aktör att agera som ansvarig för utredningen samt ett beslut om finansiering av utredningen.
Nytta/Effekt:	En strukturerad hantering av beslut gällande utforskande utveckling skapar trygghet kring vad som utforskas utifrån kända behov och vad som därmed inte är relevant att gå vidare med i dagsläget.
Roller:	infrastrukturansvarig, kompetensområdesansvarig, taktiskt samordningsforum

Process:	Besluta om byggblock eller grunddatadomän samt förslag till ansvarig
Syfte:	Beslutsprocess för att besluta om etablering (alt. större nyutveckling) av ett byggblock eller nationella grunddata i en grunddatadomän. I processen fastslås även ett förslag om vilken organisation som ska utses till byggblocksansvarig eller grunddatadomän. Detta förslag levereras till regeringskansliet / regeringen för beslut och bemyndigande. Underlagen för dessa beslut kommer från processen <i>Genomföra utredande utveckling</i> .
Input/Trigger:	<ul style="list-style-type: none"> • Resultat från processen <i>Genomföra utredande utveckling</i>
Output:	<ul style="list-style-type: none"> • Beslut gällande etablering av Byggblock eller Grunddatadomän • Beslut gällande större nyutveckling av Byggblock • Rekommendation gällande Byggblocks- eller Grunddatadomänansvarig.

Nytta/Effekt:	En transparent process över hur beslut tas gällande byggblock, grunddatadomäner samt hur ansvarig aktör rekommenderas säkrar trygghet i vad som står på tur och vad som inte är aktuellt att gå vidare med. Processen säkrar dessutom ett enhetligt beslutsunderlag som säkrar att beslut fattas på likvärdiga underlag.
Roller:	Infrastrukturansvarig, kompetensområdesansvarig, ansvarig utforskande utveckling, taktiskt samordningsforum

Process:	Besluta om styrning inom Infrastrukturen
Syfte:	Beslutsprocess för att ta beslut om olika former av styrning gällande den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen. Detta kan exempelvis vara i form av riktlinjer från respektive kompetensområde eller beslut kring ändringar i ramverket för nationella grunddata. Underlag för dessa beslut kommer oftast via processen <i>Utveckla styrmodell och styrning inom Infrastrukturen</i> . Det kan dessutom vara i form av planer och målbilder som utvecklas inom den strategiska planeringen.
Input/Trigger:	<ul style="list-style-type: none"> • Underlag från Utveckla styrmodell och styrning inom Infrastrukturen (riktlinjer, ramverk) • Underlag från Strategisk planering. • Underlag från Strategisk planering i form av långsiktig plan (utifrån medel och lång sikt) samt vision och målbilder.
Output:	<ul style="list-style-type: none"> • Beslut gällande styrande dokument och ramverk • Beslut gällande långsiktig plan • Beslut gällande vision och målbild
Nytta/Effekt:	En samlad process för hur styrning i form av styrmodell, styrande dokument och annan utformad styrning ska beslutas. Genom en samlad process för all styrning, oavsett vem som ansvarat för utformningen av styrningen, säkras en sammanhållen hantering och transparens kring vilken styrning som är beslutad och därmed gällande.
Roller:	Infrastrukturansvarig, tvärfunktionellt kompetensforum, taktiskt samordningsforum

Process:	Finansiering av Infrastrukturen
Syfte:	Process för att leda arbetet kring samt beslut av finansiell fördelning, uppföljning och rapportering gällande den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen.
Input/Trigger:	Definierade punkter för planering, beslut och uppföljning enligt årshjulet/ planeringsramverket. Beslut om start av utredande utveckling. Tillsättande av roller för styrning och samordning av Infrastrukturen
Output:	Bidrag till ansvarig vid beslut om utredande utveckling. Bidrag till ansvarig och deltagare inom kompetensområden.
Nytta/Effekt:	En samlad process för hur finansiering av Infrastrukturen löpande kan planeras (behov av finansiering för olika delar), styrs, följs upp, förankras och rapporteras
Roller:	Infrastrukturansvarig, byggblocksansvarig, grunddatadomänansvarig, kompetensområdesansvarig, strategiskt och taktiskt samordningsforum

Utvecklings- och förvaltningsprocesser:

Process:	Kvalificera och prioritera idé-kandidater
Syfte:	Process för att kvalificera och prioritera inkomna kandidater för utredande utveckling. Kandidaterna kan komma från många källor, från samverkansparter, från byggblocksansvariga, från kompetensområdets omvärldsbevakning etc. Under processen sammanställs ett beslutsunderlag som dessutom prioriteras mot andra idékandidater. Dessa beslutsunderlag tas sedan upp för beslut i processen <i>Besluta om start av utredande utveckling</i> .
Input/Trigger:	Input gällande behov av nya byggblock eller nationella grunddata alternativt större utvecklingsbehov av etablerade byggblock eller nationella grunddata.
Output:	Underlag för beslut gällande kvalificerade och prioriterade idé-kandidater.

Nytta/Effekt:	Genom att ha en strukturerad process för hur idé-kandidater kvalificeras och prioriteras inför beslut, bidrar detta till att vi lägger tid och pengar på att utreda rätt saker och därmed säkrar en bättre effekthemtagning.
Roller:	Infrastrukturansvarig, kompetensområdesansvarig

Process:	Genomföra utredande utveckling
Syfte:	Processen för utredande utveckling syftar till att säkra kunskap för väl underbyggda beslut gällande exempelvis etablering av nya byggblock eller grunddatadomänansvar. I och med att fokus ligger på att bygga kunskap innefattas därmed inte någon utveckling. Det kan dock i vissa fall vara relevant att genomföra prototyp, proof-of-concept (PoC) och piloter inom utredande utveckling för att underbygga resultatet. (Detta skulle i en projektorienterad värld kunna liknas vid en förstudie.) Viktigt att relevanta kompetensområden involveras i processen för att bidra med.
Input/Trigger:	Beslut om utredande utveckling
Output:	Beslutsunderlag/ Utredning till processen <i>Besluta om byggblock eller grunddatadomän samt förslag till ansvarig.</i>
Nytta/Effekt:	Processen syftar till att skapa kvalitativa underlag för infrastruktur-ansvarig att fatta beslut utifrån. Detta bidrar till högre besluts kvalitet och att vi nyttjar tid och pengar till rätt saker.
Roller:	Ansvarig för utredande utveckling. Ansvarigt kompetensområde

Process:	Utveckla styrmodell och styrning inom Infrastrukturen
Syfte:	Denna process syftar till utvecklingen av såväl styrmodellen som styrningen (inom ex vis styrning inom de olika kompetensområdena) kopplat till den förvaltningsgemensamma Infrastrukturen.

Input/Trigger:	<ul style="list-style-type: none"> • Resultat från Utredande utveckling • Behov som inkommit från ex vis infrastrukturansvarig, samverkanspart, kompetensområde etc.
Output:	Underlag för beslut gällande ny styrning i form av en uppdaterad styrmodell, uppdaterat ramverk, framtaget styrdokument från ex vis ett kompetensområde. Underlaget beslutas i processen <i>Besluta om styrning inom Infrastrukturen</i>
Nytta/Effekt:	Syftar till att säkra kvalitet på underlag gällande ny styrning som beslutas kopplat till den förvaltningsgemensamma Infrastrukturen.
Roller:	Kompetensområdesansvarig, infrastrukturansvarig, ...

Stödprocesser:

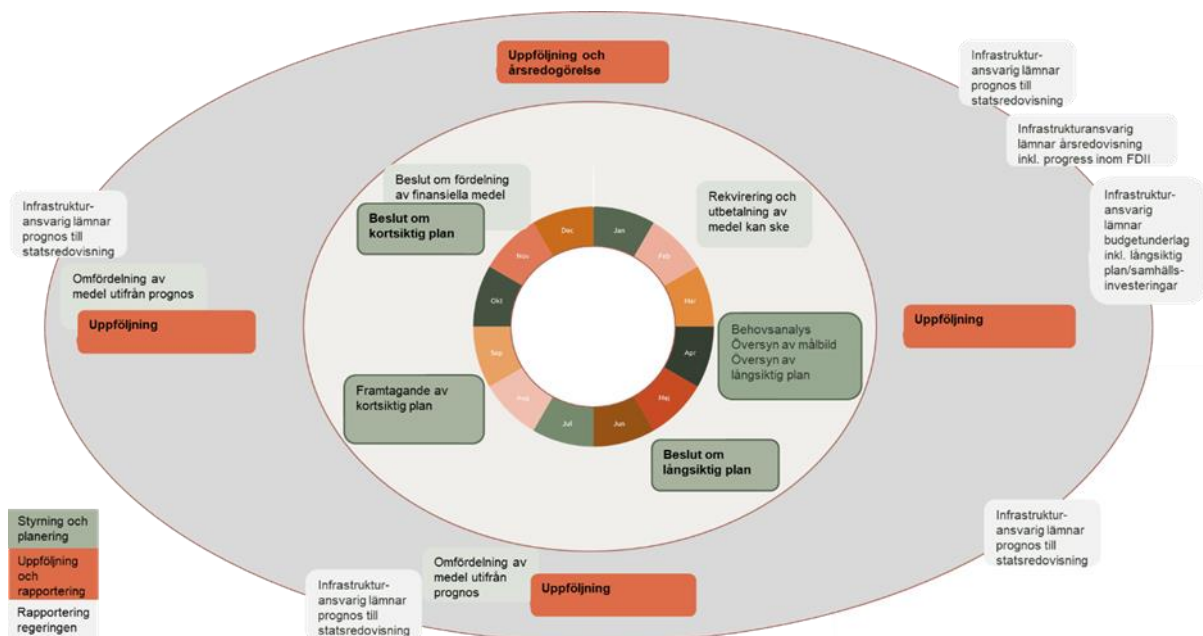
Process:	Stöd gällande informationssäkerhet
Syfte:	Syftar till att implementera och stödja styrning gällande ett systematiskt informationssäkerhetsarbete inom Infrastrukturen. Styrningen och stödet (inkl. implementation och efterlevnad) kan utövas på såväl central som lokal nivå (inom byggblock / grunddatadomän). Utvecklingen av den styrning som tillämpas centralt och lokalt utvecklas i processen <i>Utveckla styrmodell och styrning inom Infrastrukturen</i> . Inom stödprocessen utformas ett ändamålsenligt stödmaterial för att göra styrningen tillämpbar.
Input/Trigger:	<p>Central: Remiss gällande underlag, Behov av framtagning av stöd, Ny styrning beslutas</p> <p>Lokal: Behov av stöd, Tidpunkt för utvärdering och uppföljning</p>
Output:	<p>Central: Remissvar, Utformat stödmaterial</p> <p>Lokal: Stöd till informationssäkerhetsarbetet, Rapport gällande utvärdering eller uppföljning</p>

Nytta/Effekt:	<p>Centralt: Kvalitetssäkrade, informerade och ändamålsenliga beslut utifrån ett säkerhetsperspektiv. (<i>Lämplighet, tillräcklighet och verkan?</i>)</p> <p>Lokalt: Trygghet gällande det systematiska informationsarbetet inom byggblock och grunddatadomäner.</p>
Roller:	Kompetensområdesansvarig Informationssäkerhet, infrastrukturansvarig, byggblocksansvarig, grunddatadomänansvarig, informationssäkerhetsansvarig, tvärfunktionellt kompetensforum

1.5 Ramverk för styrning, uppföljning och rapportering

I ramverket ingår de aktiviteter och rapporteringspunkter som krävs för att styra, planera och följa upp Infrastrukturen. Alla ingående delar i Infrastrukturen ska ha en gemensam modell för planering och uppföljning.

Ramverket illustreras i årshjulet nedan:

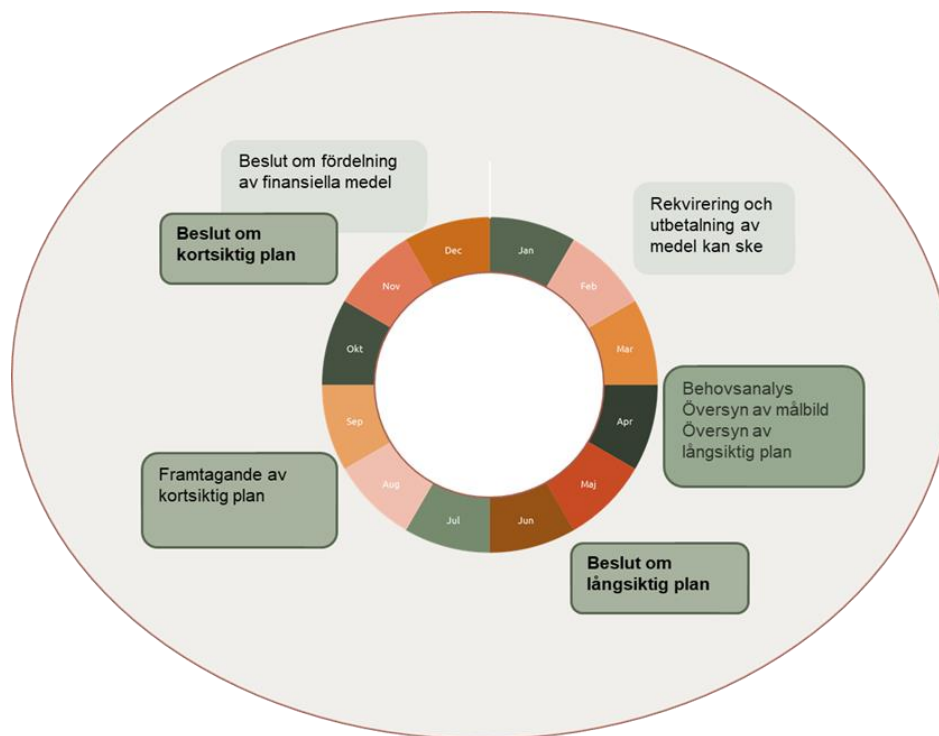

Figur 5 Årshjul för planering, uppföljning samt rapportering

Årshjulet ska illustrera det löpande arbetet med styrning, planering och uppföljning av arbetet med Infrastrukturen. Det konkretiserar på en viss nivå vilka aktiviteter som krävs för att ta fram målbild och långsiktig plan, kortsiktig plan samt för att kunna åstadkomma en ändamålsenlig uppföljning.

1.5.1 Styrning och planering

Bilden nedan visar styrning och planering utifrån både ett långsiktigt (strategiskt) och kortsiktigt (taktiskt) perspektiv.

Figur 6 Årshjul för styrning och planering

Strategisk styrning och planering

Varje vår genomförs ett gemensamt arbete för att se över målbilden och den långsiktiga planen för arbetet med Infrastrukturen. Som grund för den långsiktiga målbilden har ett analysarbete genomförts, och justeringar kan göras utifrån den initialt fastställda målbilden. Även behovsanalys (vilka insatser behövs för att möta den övergripande målbilden) och prioriteringsgrunder (vilka insatser bör prioriteras/skapar störst nytta för att nå den övergripande målbilden) diskuteras och fastställs inom ramen för detta arbete, vilket genomförs i nära samverkan med byggblocksansvariga, grunddatadomänansvariga och kompetensområdesansvariga. Infrastrukturens ansvarar för arbetet och fattar beslut med stöd av Strategiskt samordningsforum.

Målbilden och den långsiktiga planen kan mycket väl avse en längre tidsperiod än vad som redovisas i denna rapport. Om insatserna inom Infrastrukturen bedöms

vara samhällsinvesteringar, kan planen behöva omfatta upp till 10 år. Den strategiska planen behöver då beslutas av riksdagen.

Arbetet för att sätta den kortsiktiga planen för den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen utförs i inledningen av hösten. Planen för det kommande året samlar de insatser som ska genomföras utifrån fastställda prioriteringsgrunder. Tänka insatser har då redan beretts av berörda myndigheter. Insatserna är beskrivna, kostnads- och nyttoberäknade samt planerade i tid med definierade milstolpar (delmål). Underlaget behöver också inkludera en riskanalys för att omhänderta risker förknippade med införandet.

En fördelning av finansiella medel utifrån delarna utredande utveckling, utveckling och förvaltning samt styrning av Infrastrukturen kan därmed ske. Infrastrukturansvarig ansvarar för detta arbete.

Taktisk styrning och planering

För att åstadkomma en flexibilitet i införandet av den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen finns en löpande taktisk styrning och planering. Denna har som primärt syfte att löpande omfördela medel utifrån nytillkomna och ändrade behov.

På taktisk nivå kan även förankringsarbete och erfarenhetsutbyte genomföras, vilket kan skapa bättre förutsättningar för den strategiska styrningen. Arbetet inom ramen för den taktiska planeringen och styrningen leds av infrastrukturansvarig.

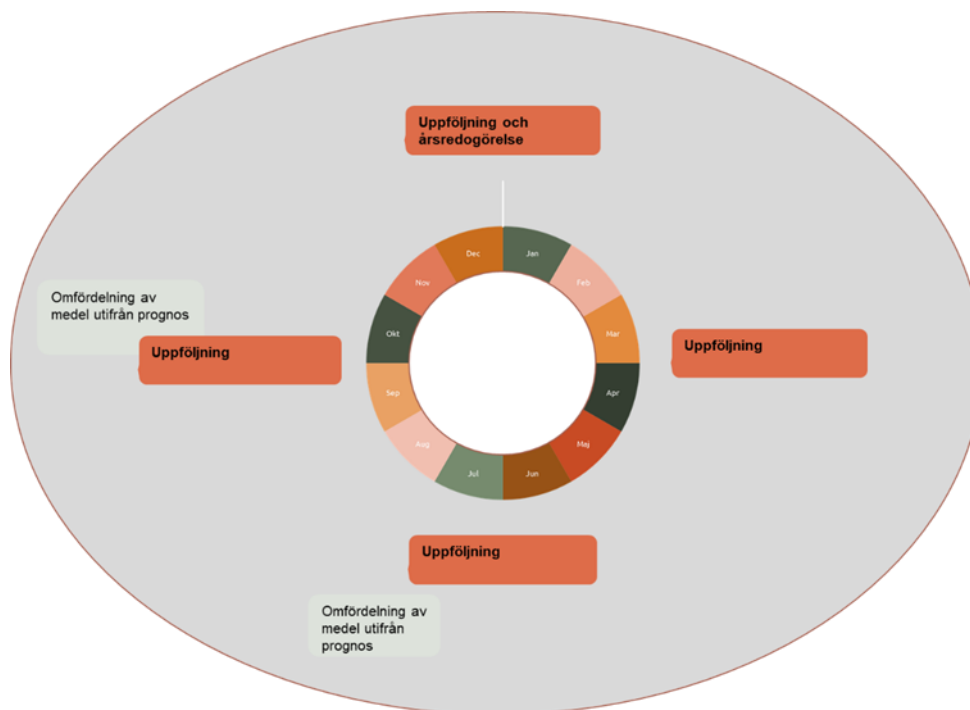
Operativ styrning och planering

På operativ nivå finns forum för byggblock, grunddatadomäner och för samordning av de olika kompetensområdena.

Ett gemensamt fokus i den operativa styrningen och planeringen är att ta fram och bereda underlag som sedan lyfts till taktiskt och/eller strategiskt forum.

1.5.2 Uppföljning och rapportering

Bilden nedan visar den uppföljning som behöver ske rörande alla insatser för utveckling av den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen.

Figur 7 Årshjul för uppföljning och rapportering

Det grundläggande syftet med uppföljningen är att skapa en bild av framdriften i det arbete som utförs, både avseende resultat och förbrukning av medel. Den ökade kunskapen och insikten om arbetet ska därefter kunna användas för att fatta beslut om eventuell förändrad inriktning av insatser och medel.

Uppföljning görs av byggblocksansvariga, grunddatadomänansvariga, kompetensområdesansvariga samt infrastrukturansvarig. Uppföljning sker varje kvartal för att följa samma intervall som den ekonomiska uppföljningen till statsredovisningen. Det är viktigt att inte belasta berörda aktörer med överdriven administration, men att ändå kunna skapa tillräckliga förutsättningar för styrning och åiterrapportering.

Uppföljningen omfattar status för pågående arbete utifrån följande aspekter:

- Uppnådda resultat i relation till uppsatt plan
- Eventuella avvikelser
- Hantering av risker
- Ekonomiskt utfall och prognos

Status från berörda aktörer samlas in, sammanställs och analyseras i sin helhet utifrån både kortsiktig och långsiktig plan vid samtliga

statusrapporteringstillfällen. Utifrån den samlade bilden finns möjlighet att omfördela medel så att anslaget förbrukas på ett effektivt sätt.

Vid årsskiftet görs en fördjupad inrapportering av alla insatser som genomförts under året, hur tilldelade medel har använts/förbrukats, samt vilka nyttor/effekter som genomförda insatser har lett till (då nyttor/effekter sällan visas direkt, kommer det bli en eftersläpning i rapporteringen av dessa).

infrastrukturansvarig ansvarar för att analysera inrapporterat underlag och ta fram en samlad uppföljning som visar progressen mot uppsatt målbild. Den samlade uppföljningen redovisas för regeringen samt strategiskt och taktiskt samordningsforum.

1.6 Organisatoriska förutsättningar

I uppdraget står att läsa:

Regeringens målsättning med uppdraget är att det när uppdraget slutredovisas ska finnas dels en struktur på plats där myndigheterna tillsammans hanterar analys, kravställning, utveckling och förvaltning av den förvaltnings-gemensamma digitala Infrastrukturen för informationsutbyte, dels ***organisatoriska förutsättningar att fortsätta arbetet i myndigheternas ordinarie verksamhet.*** Vidare ska myndigheterna ha påbörjat framtagande av minst tre byggblock inom ramen för regeringsuppdraget.

Vad är organisatoriska förutsättningar?

Hur dessa organisatoriska förutsättningar säkerställs beskrivs genom detta dokument i form av processbeskrivningar, rollbeskrivningar, finansieringsmodell samt i det rättsliga arbete som görs med att ta fram författningsförslag. Det som inte finns beskrivet i detta dokument handlar om de lokala förutsättningar som respektive organisation behöver ta ansvar för.

De organisatoriska förutsättningarna är något som kommer att behöva utvecklas löpande. Det som säkras inom uppdraget handlar om att de ska vara tillräckliga, om än inte fullständiga, för att fortsätta arbetet efter uppdragets slut. Arbetet att utveckla förutsättningarna kommer därefter fortsätta i den löpande verksamheten kring Infrastrukturen.

För att tydliggöra vad vi menar med organisatoriska förutsättningar så har vi delat upp dessa i fyra olika kategorier. För respektive kategori ges exempel för att beskriva vilka typer av förutsättningar som omfattas. Kategorierna är:

- Rättsliga förutsättningar

De rättsliga förutsättningarna handlar till stor del om att de aktörer som tar en roll inom Infrastrukturen har rättsligt stöd i att utföra de uppgifter som rollen beskriver. Detta säkras genom ett författnings-PM, som innehåller resonemang och förslag till förordning, som överlämnas till regeringen.

- Finansiella förutsättningar

De finansiella förutsättningarna handlar om hur Infrastrukturen ska finansieras samt vad som ska finansieras. Det ska vara tydligt vilka uppgifter som finansieras genom en fördelning av medel och vilka uppgifter som förväntas utföras inom myndigheternas befintliga medel. Detta säkras genom den finansieringsmodell som beskrivs närmare i kapitel 5.

- Strukturella förutsättningar

Strukturella förutsättningar handlar om att få processer/arbetsätt, forum och verktyg på plats samt att synka interna och Infrastrukturen-gemensamma processer. Dessa förutsättningar kommer kräva en mer eller mindre omfattande analys av den interna verksamheten hos respektive aktör med en roll i Infrastrukturen för att identifiera vilka anpassningar som kan behöva göras. Detta säkras genom att de processer, forum och funktioner som finns beskrivna i kapitel 1.1-1.4.

- Traditionella organisatoriska förutsättningar

Traditionella organisatoriska förutsättningar är förutsättningar kopplade till att roller, resurser och kompetenser är tydliga, tillgängliga och utpekade. Detta säkras genom framtagna rollbeskrivningar som beskrivs närmare i kapitel 1.2.

De organisatoriska förutsättningar är något som kommer att behöva utvecklas löpande. Det vi säkrar inom uppdraget handlar om att de är tillräckliga, om än inte fullödiga, för att fortsätta arbetet efter uppdragets slut. Arbetet att utveckla dem kommer därefter fortsätta i den löpande verksamheten kring den förvaltningsgemensamma digitala Infrastrukturen.

2 Finansiering av den digitala Infrastrukturen

Utvecklingen, förvaltningen, styrning och användningen av infrastrukturen behöver finansiering. Det finns flera olika finansieringsformer var av några är mer lämpliga och en rekommenderas.

Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna ta fram en varaktig och säker struktur för Infrastrukturen. En viktig del i strukturen är hur arbetet ska finansieras. Myndigheternas utgångspunkt har varit att föreslå finansieringslösningar som kan vara flexibla över tid.

Enligt uppdraget ska frågor som rör avgifter samordnas med uppdraget till Ekonomistyrningsverket (ESV) att lämna förslag till en kostnadseffektiv och hållbar utveckling av digital infrastruktur (dnr I2019//DF)^{iv}. Myndigheterna har i frågor som rör finansiering genomfört ett flertal möten med ESV. Myndigheterna svarar för innehåll, slutsatser och förslag i denna delredovisning.

Hur kommuner, regioner, kommunala företag med flera ska delta i finansieringen av den digitala infrastrukturen behandlas inte i denna delredovisning. Däremot finns frågor om finansiering med i 2020/02241/DF "Uppdrag att genomföra en analys om förutsättningar för kommuners och regioners deltagande i den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen" som regeringen uppdragit åt DIGG i samverkan med SKR.

2.1 Den digitala infrastrukturen kopplat till styrning och finansiering

Infrastrukturen omfattar förvaltningsgemensamma digitala funktioner som utvecklas för att stödja digitaliseringen av förvaltningen som helhet, det vill säga att de ska tillhandahållas till en bred grupp aktörer inom den offentliga sektorn eller till enskilda.

Infrastrukturen består både av investeringar i form tekniska leveranser (immateriell anläggningstillgång) och standarder, regelverk, ramverk och andra nödvändiga förutsättningar att förhålla sig till för att upprätthålla Infrastrukturen. Dessutom behövs en sammanhållen och långsiktig styrning, planering och uppföljning. Endast en del av Infrastrukturen kan betraktas som en immateriell

anläggningstillgång som, i de flesta fall, ska lånefinansieras. För övriga delar av Infrastrukturen tas kostnaden direkt.

Infrastrukturen kan jämföras med andra grundläggande infrastrukturella investeringar såsom till exempel vägar och järnvägar. I dessa fall finansieras anläggningstillgångarna med anslag i takt med att tillgången upparbetas (sambäddningsinvesteringar). Detta skriver också ESV i sin rapport 2020:23 Styrning och finansiering av förvaltningsgemensam digital infrastruktur.

Att styra och klassificera investeringar i Infrastrukturen som övriga samhällsinvesteringar ger riksdag och regering möjlighet att utöva en mer strategisk styrning och uppföljning av statens investeringar. En förstärkt styrning och uppföljning kan bidra till en ökad digitaliseringstakt inom offentlig förvaltning. En sammanhållen långsiktig strategisk plan för Infrastrukturen bör vara ett led i att uppnå de mål som regeringen har satt upp för digitaliseringen av den offentliga sektorn.

2.2 Finansieringsformer – för och nackdelar

I uppdragets arbete har flera finansieringsalternativ identifierats. Dessa är avgifter, bidrag, omfördelning av anslag inom staten eller anslagsökning via reformutrymmet.

Att finansiera Infrastrukturen med stöd av bidrag skulle kunna vara intressant under vissa faser av utvecklingen, liksom anslagsökning inom reformutrymmet. Dessa täcker dock inte behovet av en långsiktig finansiering av Infrastrukturen.

De deltagande myndigheterna konstaterar därför att det finns främst två alternativ att välja mellan för en långsiktig finansiering, avgiftsuttag eller omfördelning av anslagsmedel från alla myndigheter.

2.2.1 Avgifter

Att den som använder en förvaltningsgemensam tjänst också betalar för det kan vara rimligt. Detta kan ske med avgifter som baseras på användningen (transaktionsbaserad) eller med en avgift för viss tidsperiod (prenumeration). En transaktionsbaserad avgift är lämplig när kostnaden ökar med en ökad användning, vilket därmed medför en hög flexibilitet i finansieringen. Det innebär också att den som använder tjänsten bestämmer hur stor användningen ska vara utifrån sina ekonomiska ramar. En sådan avgift riskerar hämma användningen,

vilket är kontraproduktivt mot syftet att uppnå ett högt nyttjande av Infrastrukturen.

En avgift som inte är kopplad till användningsnivån, exempelvis en fast årlig avgift är lämplig när kostnader för tjänsten inte ökar med en ökad användning. En sådan avgift är enkel att beräkna och är förutsägbar för den som nyttjar den. Det senare skulle vid ett avgiftsuttag kunna passa utifrån de digitala tjänsternas art. En risk finns dock att storleken på avgiften kan innebära att det blir en tröskel för nya aktörer att ansluta och använda Infrastrukturen.

Byggblockens art, utvecklingstid och tid innan nyttoeffekter uppnås talar emot ett avgiftsuttag. Skälen häremot är följande:

- I de fall byggblocken inte är tekniska leveranser utan ramverk att förhålla sig till, kommer en avgift för att få tillgång till dessa motverka viljan att använda dem. Exempel på ett ramverk är byggblocken API-hantering och metadatahantering.
- De tekniska leveranser som består av en digital tjänst kan behöva tid att uppnå full funktionalitet vilket kan medföra att anslutning av konsumenter kommer att ta tid. Det skulle inledningsvis kunna medföra att få aktörer skulle behöva betala för ännu ej fullt utvecklad funktionalitet. De deltagande myndigheterna bedömer att detta kan motverka viljan att använda tjänsterna. Som exempel kan Digital Post lyftas fram, det är en lösning som nu är åtta år och ännu inte har nått sin fulla potential, på grund av ovanstående.
- En myndighets vilja att åta sig ett byggblocks- eller grunddatadomänansvar har stort beroende till att kostnadstäckning garanteras långsiktigt. En identifierad risk vid avgiftsfinansiering är att en låg initial anslutningsgrad kan komma att innebära ett underskott hos ansvarig myndighet under en tid fram till dess att tillräcklig anslutning har uppnåtts.
- Flera av nyttorna från implementerade byggblock och grunddatadomäner kommer att uppstå utanför den offentliga förvaltningen vilket innebär att kostnaderna inte hämtas hem inom verksamheten för ansvarig myndighet.
- När det gäller användningen av både nationella grunddata och öppna data är ambitionen att den ska vara avgiftsfri för slutanvändaren. Detta innebär att en avgift även kan komma att påverka användningen i negativ riktning myndigheter emellan.

- En avgiftsmodell är administrativt betungande att ta fram och underhålla över tid för att säkerställa full kostnadstäckning.

I de fall Infrastrukturen är i form av en digital tjänst kan avgiftsfinansiering vara ett möjligt alternativ, när tjänsten är fullt utvecklad och driftmässigt stabil.

2.2.2 Anslag

ESV uttrycker i rapporten (2020:23) *Styrning och finansiering av förvaltningsgemensam digital infrastruktur* att anslag är huvudregeln för att finansiera statlig verksamhet och bör därför alltid övervägas som ett förstahandsalternativ. Anslagsfinansiering kan skapa bättre förutsättningar för att hantera förvaltningsgemensamma digitala tjänster på ett långsiktigt och stabilt sätt. Det i sin tur ökar även möjligheterna och incitamenten för att dessa tjänster ska användas på ett sådant sätt som är avsett. ESV skriver vidare i samma rapport att riksdagens och regeringens möjligheter till styrning utökas med anslagsfinansiering, då de kan bestämma ambitionsnivån för olika investeringar och verksamheter.

Enligt ESV finns det situationer där anslagsfinansiering är mest lämplig. Exempelvis när det är svårt att identifiera den tjänst eller den målgrupp som ska betala för tjänsten eller när det är tydligt att ett avgiftsuttag skulle få icke önskvärd eller en hämmande effekt på efterfrågan. I föregående avsnitt presenterat en rad faktorer där en sådan risk föreligger.

Ett bra sätt för att främja och öka incitamenten för förvaltningsgemensamma verksamhetsinvesteringar är att en myndighet får ett bidrag från ett särskilt anslag i de fall en förvaltningsgemensam tillgång behövs men som inte naturligt faller in i någon enskild myndighetsuppgift, utan är mer att betrakta som gemensamma grundförutsättningar. Det innebär också att det skulle vara enklare att ta på sig ett byggblocks- eller grunddatadomänansvar. Investeringskostnaderna kan täckas genom bidrag via det anslag som disponeras av infrastrukturansvarig eller genom en permanent om-disponering av anslagsmedel direkt till den ansvarige myndigheten.

En identifierad risk med anslagsfinansiering är att det kan vara svårt för myndigheten att hantera avvikelser vid utveckling inom ramen för ett anslag eftersom anslagen är ettåriga.

En fördel med att finansiera en investering, i detta fall en immateriell anläggningstillgång, direkt via anslag, och inte via lån, är att om ett projekt inte kan fullföljas och tillgången inte kan tas i bruk, så är investeringen redan finansierad. Det ger därmed säkrare planeringsförutsättningar och risken minskar för en stor framtida engångskostnad. Finansiering av dessa anläggningstillgångar via anslag och inte med lån, påverkar redovisningen hos myndigheterna eftersom myndigheterna kan komma att behöva hantera olika investeringar på olika sätt.

2.3 Ställningstagande och rekommendation

Det har varit svårt att sätta de exakta finansieringslösningarna i detta skede av arbetet då strukturen och styrningen behöver etableras först. Då arbetet med att sätta strukturen fortfarande är i sin början kommer det att finnas ett fortsatt behov av att utvärdera olika modeller för finansiering. Det är rimligt att anta att finansieringen kan behöva hanteras på olika sätt över tid.

Uppdragets deltagande myndigheter kan konstatera att en finansiering av den digitala infrastrukturen och grunddata med avgifter i många fall motverkar en användning av och anslutning till Infrastrukturen och nyttjande av grunddata.

Om en avgiftsfinansiering ska vara aktuellt förordar deltagande myndigheter en modell som är frikopplad från användningen, det vill säga är inte transaktionsbaserad, för att inte motverka syftet med Infrastrukturen som bland annat är en ökad grad av användning.

Sammantaget gör myndigheter i uppdraget ställningstagandet att Infrastrukturen bör finansieras genom anslag. Anslagsfinansiering skapar bättre förutsättningar för att hantera förvaltningsgemensamma digitala tjänster på ett långsiktigt och stabilt sätt. Det i sin tur ökar även möjligheterna och incitamenten för att dessa tjänster ska användas på ett sådant sätt som är avsett. En förstärkt styrning och uppföljning tror deltagande myndigheter också kan bidra till en ökad digitaliseringstakt inom offentlig förvaltning.

Anslaget kan tillföras genom en omfördelning av anslag inom staten. Myndigheterna i uppdraget ställer sig bakom att bidra i en sådan lösning, men anser att omfördelningen ska göras för alla statliga myndigheter som en procentsats baserad på myndighetens förvaltningsanslag alternativt annan lämplig fördelningsnyckel. Ett beslut om omfördelning bör omfatta ett antal år framåt för att minska arbetsbördan för denna lösning. Myndigheterna i uppdraget ser också

positivt på att omfördela medel från satsningar på innovationsprogram till nödvändig utveckling inom digital infrastruktur.

Myndigheterna i uppdraget ser positivt på att regeringen kommande år avsätter medel i ett särskilt anslag för Infrastrukturen. Infrastrukturansvarig har dispositionsrätt till anslaget för att finansiera utveckling och förvaltning för förvaltningsgemensam digital infrastruktur. Detta anslag kan infrastrukturansvarig fördela till andra genom bidrag. I förslaget, som beskrivs närmare i nästa avsnitt, ska bidrag främst ges i tidiga utvecklingsfaser när byggblocks- och grunddatadomänansvarig ännu inte fastslagits.

Myndigheterna i uppdraget ser positivt på om Infrastrukturen jämföras med andra grundläggande infrastrukturella investeringar såsom till exempel vägar och järnvägar. Att styra och klassificera investeringar i Infrastrukturen som övriga samhällsinvesteringar ger riksdag och regering möjlighet till en förstärkt styrning och uppföljning, vilket kan bidra till en ökad digitaliseringstakt inom offentlig förvaltning. Myndigheterna i uppdraget ser också positivt på möjligheten att kunna se samlat på Infrastrukturen och därmed kunna ha samma klassificering (samhällsinvestering) och samma princip om finansiering av de förvaltningsgemensamma tillgångarna.

Myndigheterna i uppdragen avser att under 2021 fortsatt se över sina investeringar inom ramen för informationsutbyte- och grunddatauppdragen och därmed skapa förutsättningar för en långsiktigt strategisk plan, som sedan samlat kan omfatta digitala förvaltningsgemensamma investeringar för alla myndigheter. I detta arbete behövs en fortsatt dialog med regeringen och Ekonomistyrningsverkets (ESV).

2.3.1 Fördelning av anslagsmedel till olika roller och utvecklingsfaser

En utveckling av Infrastrukturen innebär ett arbete i flera utvecklingsfaser som behöver finansieras. Till alla faser behövs en sammanhållen och långsiktig styrning, planering och uppföljning.

Vid fördelning av medel har de deltagande myndigheterna utgått från dess samlade ställningstagande att infrastrukturen ska finansieras genom att kostnaderna täcks med anslag. Antingen täcks kostnaderna genom bidrag via det anslag som disponeras av infrastrukturansvarig eller en genom en omDispositionering av anslagsmedel direkt till den ansvariga myndigheten.

2.3.1.1 Fördelning av anslagsmedel till olika roller

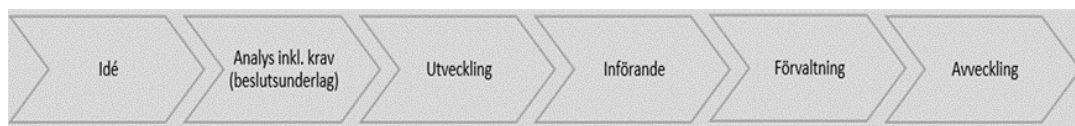
De ansvarsområden som, utöver byggblocksansvar och grunddatadomänansvar, kan få finansiering via det anslag som disponeras av infrastrukturansvarig är:

- Infrastrukturansvarigs ansvarsområden beskrivna i kapitel 1.1 ovan.
- Ersättning för arbete i kompetensområden.

2.3.2 Fördelning av anslagsmedel för olika utvecklingsfaser

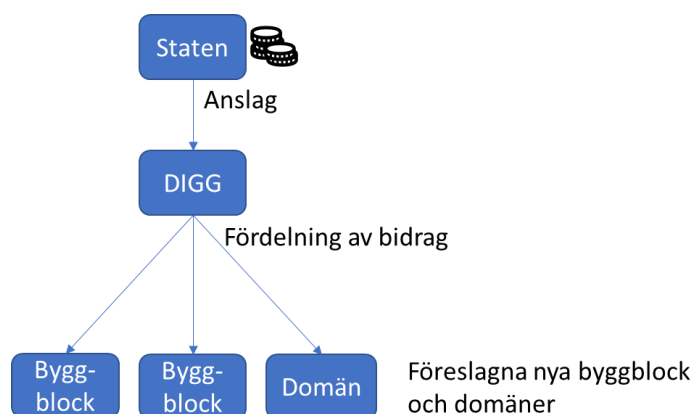
De deltagande myndigheternas förslag är att fördelningen av medel på sikt utgår från ett livscykelperspektiv på utvecklingen inom infrastrukturen och de olika roller som identifierats i Infrastrukturen.

- Infrastrukturen har en gemensam fasindelning enligt nedanstående bild (se även 4.4 ovan):

Figur 8, Fasindelning för utveckling av Infrastrukturen

För de två första faserna när byggblocks- och grunddatadomänansvarig ännu inte fastslagits utan ett nytt byggblock eller en ny domän utreds, föreslås anslagsfördelningen ske enligt nedanstående bild, där infrastrukturansvarig genom bidrag fördelar de riktade anslagen för etableringen av infrastrukturen till pågående utredningar.

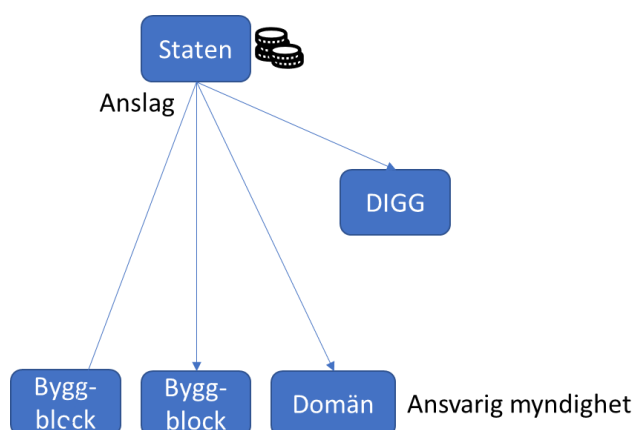

Figur 9, finansiering av initiativ i tidiga faser

För övriga faser ges en myndighet ansvar för ett beslutat byggblock eller en grunddatadomän. I det fall det utökade ansvaret inte ryms inom myndighetens ramar ska det finansieras på ett ändamålsenligt sätt direkt från regeringen.

I de deltagande myndigheternas förslag skulle en direkt ansvars- och anslagsfördelning för beslutade byggblock och grunddatadomäner ske från regeringen till byggblocks- och grunddatadomänansvariga, i enlighet med bilden nedan. Anledningen till att ett specifikt statligt anslag ska utgå är att uppdraget är ett utökat offentligt åtagande för myndigheten som blir byggblocksansvarig eller grunddatadomänansvarig. Det gör att de rättsliga och finansiella förutsättningarna samspelar.

Det innebär att en del av medlen som är tilldelade som anslag för etableringen och förvaltning av infrastrukturen förs över till respektive ansvarig myndighet i samband med beslut om ansvarstildelning.

Figur 10, finansiering av utveckling och förvaltning

Det kan i vissa fall ändå vara tillämpligt att ge ett bidrag från det anslag som disponeras av infrastrukturansvarig, för att finansiera förvaltningsgemensamma digitala utvecklingsprojekt där nyttan inte är uppenbar eller tillräckligt stor för den enskilda myndigheten och där förutsättningarna inte finns för att ta på sig ett byggblocksansvar inom sitt uppdrag.

I dagsläget är stora delar av Infrastrukturen i en analysfas där kostnaderna täcks genom bidrag från infrastrukturansvarig enligt ovan. De närmaste åren kan utvecklingen av Infrastrukturen även i utvecklingsfasen behöva finansieras genom det anslag som disponeras av infrastrukturansvarig.

-
- ⁱ Slutrapportens underlag, Rollbeskrivningar inom den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁱⁱ Slutrapportens underlag, Styrstruktur för den Förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte, kapitel 1.4, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁱⁱⁱ Delredovisningens underlag, Styrstruktur för den Förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte, kapitel 1.4, s21, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ^{iv} Ekonomistyrningsverket, Styrning och finansiering av förvaltningsgemensam digital infrastruktur, <https://www.esv.se/publicerat/publikationer/2020/styrning-och-finansiering-av-forvaltningsgemensam-digital-infrastruktur/>